

NAUJA TARPTAUTINIŲ PREKYBOS RŪMŲ ARBITRAŽO REGLAMENTO REDAKCIJA

Galina Žukova

Patarėja, ICC Tarptautinio arbitražo teismo sekretoriatas (Paryžius)
Rygos aukštosios teisės mokyklos docentė

Vilija Vaitkutė Pavan

ICC Tarptautinio arbitražo teismo narė, atstovaujanti Lietuvai
Advokatų kontoros LAWIN partnerė
El. paštas: vilija.vaitkute.pavan@lawin.lt

Vladimir Chvalej

ICC Tarptautinio arbitražo teismo viceprezidentas, Baker & McKenzie Partneris (Maskva)

Straipsnyje¹ autoriai pristato esminius ICC arbitražo reglamento, įsigaliojusio nuo 2012 m. sausio 1 d., pakeitimus. Taip pat lyginamuoju aspektu analizuojant naujojo ICC arbitražo reglamento nuostatas pristatomos priežastys, lėmusios tokių pakeitimų poreikį ir atsiradimą.

In this article authors present the main differences of ICC Arbitration Rules, which became effective since 1 of January, 2012. Indeed, analysing the new provisions of ICC Arbitration Rules by comparative method both the reasons and the necessity of such provisions are presented.

Įvadas

Atsižvelgdami į Lietuvoje vis labiau populiarėjantį ginčų sprendimą arbitražu, įskaitant ir tai, kad vis daugėja atvejų, kai šalys sutartyse pasirenka ginčo nagrinėti arbitraže pagal ICC Tarptautinio arbitražo teismo reglamentą, šio straipsnio autoriai siekia detaliau pristatyti ICC arbitražo reglamente, įsigaliojusiam nuo 2012 m. sausio 1 d. (Naujasis reglamentas), įtvirtinus pasikeitimus.

Nepaisant to, kad daugelis ankstesnės Reglamento redakcijos (1998 metų Regla-

mentas) straipsnių buvo iš esmės pakeisti ir į ją įtraukta keletas naujų straipsnių, vargu ar šie pakeitimai laikytini revoliuciniais. Kaip detaliai aptarta toliau, pakeitimai labiausiai skirti arbitražo bylos nagrinėjimo efektyvumui didinti ir nesusiję su nuostatomis, kurios iš esmės skiria arbitražo procesą pagal ICC Reglamentą nuo arbitražo procesų pagal kitus reglamentus. Pakeitimus galima sugrupuoti į kelias kategorijas, kurios apima:

- arbitrų skyrimą kreipiantis į nacionalinius ICC komitetus;
- ICC Tarptautinio arbitražo teismo (ICC Teismas) vykdomu arbitrų kandidatūrų patvirtinimą;

¹ Šis straipsnis nėra oficialus ICC arbitražo reglamento komentaras ir perteikia tik autorių nuomonę, nors ir pagrįstą jų susipažinimu su ICC Teismo darbo praktika.

- Įgaliojimų akto (angl. „Terms of Reference“) rengimą;
- ICC Teismo vykdomą arbitražo teismo sprendimo patikrinimą ir pritarimą jam.

Pagrindiniai ICC Arbitražo reglamento pakeitimai yra susiję su:

- 1) ICC Teismo funkcijomis;
- 2) arbitrų skyrimu;
- 3) arbitražo bylos nagrinėjimo efektyvumo didinimo priemonėmis;
- 4) daugiašaliu ir daugiasutartiniu arbitražu;
- 5) skubos tvarka skiriamu arbitru;
- 6) arbitražo teismo sprendimų grąžinimu pakartotai nagrinėti;
- 7) arbitražu dalyvaujant valstybėms ir valstybiniams subjektams;
- 8) konfidencialumu;
- 9) išlaidomis, susijusiomis su arbitražo bylos vedimu.

1. ICC Teismo funkcijos

Iš Naujojo reglamento pašalintos nuostatos, nurodančios, kad ICC Teismas nagrinėja tarptautinio pobūdžio verslo ginčus². Ši pakeitimą iš esmės nulėmė toliau aptariamos priežastys.

Pirma, ICC Teismo praktikoje gana dažnai nagrinėjami ginčai tarp tos pačios valstybės subjektų³. Pagal 1998 metų Reglamento nuostatas, toks ginčas nagrinėtinas ICC Teisme, bet tik esant specialiam šalių susitarimui, kuriuo iš esmės turėjo būti išspręsta galima jurisdikcijos problema. Tačiau 1998 metų Reglamento nuostata, kad ICC Teismo tikslas yra „tarptautinio

pobūdžio“ ginčų nagrinėjimas, kartais sukeldavo diskusijų, ar arbitražo teismas turi teisę nagrinėti ginčą, kuris nėra tarptautinis.

Antra, iš naujosios Reglamento versijos pašalinta nuoroda į ginčų verslo pobūdį. Tai pirmiausia nulėmė faktas, kad pagal ICC Reglamentą nagrinėjami ir investiciniai ginčai, kurie įprastai nekvalifikuojami kaip „verslo“.

Naujasis reglamentas tiksliau apibrėžia ICC Teismo funkcijas⁴. Naujajame reglamente tiesiogiai nurodyta, kad pats ICC Teismas nesprenžia ginčų, jo funkcija yra tik ginčų sprendimo, vykdomo arbitražo teismo pagal Reglamentą, administravimas.

Taip pat atsirado norma, kad tik ICC Teismas turi teisę administruoti ginčus pagal ICC Reglamentą, įskaitant sprendimų patikrinimą ir pritarimą jiems⁵. Ši norma sustiprinama nuostata, kad šalys, sutikdamos dėl arbitražo proceso pagal ICC Reglamentą, sutinka, kad ginčą administruotų ICC Teismas⁶.

Šios nuostatos atsiradimą, be kita ko, nulėmė atvejai, kada kai kurios arbitražo institucijos mano turinčios teisę administruoti ginčus pagal arbitražinius susitarimus, kuriuose yra nuoroda į ICC Reglamentą, nors dėl kokių nors priežasčių pareiškimas dėl arbitražo pateikiamas ne ICC Teismui, bet kitai arbitražo institucijai. Viena iš garsiausių tokių arbitražo bylų – byla *Technology Co Ltd v Alstom Technology Ltd*⁷, priimta

⁴ Naujojo reglamento 1 straipsnio 2 dalis.

⁵ Ten pat.

⁶ Naujojo reglamento 1 straipsnio 2 dalis ir 6 straipsnio 2 dalis.

⁷ *Insignia Technology Co Ltd v Alstom Technology Ltd* [2009] 3 SLR(R) 936. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://app.supremecourt.gov.sg/data/doc/ManagePage/44/AnnualRpt2009/significantDecisions.html>>.

² Naujojo reglamento 1 straipsnio 1 dalis.

³ Taip, 2010 metais tokios bylos sudarė 18 proc. visų pateiktų pareiškimų dėl arbitražo.

nagrinėti Singapūro Tarptautinio arbitražo centro. ICC Teismo požiūriu, panašūs ginčų nagrinėjimai ir sprendimai negali būti laikomi atitinkančiais ICC Reglamentą dėl daugelio priežasčių, įskaitant ir todėl, kad ICC Teismas tokiais atvejais nevykdo arbitražo teismo sprendimų patikrinimo ir pritarimo jiems.

Naujajame Reglamente nebėra nuostatos, kad ICC Teismas yra ICC būstinėje. Tai yra susiję su numatomu ICC Teismo persikraustymu į naujas patalpas bei atsižvelgiant į ICC Teismo biuro atidarymą Honkonge, taip pat į galimą papildomo biuro atidarymą kitoje valstybėje. Pareiškimo dėl arbitražo padavimo tvarka buvo pakeista numatant, kad pareiškimas dėl arbitražo gali būti pateikiamas Teismo sekretoriatui bet kuriame iš jo biurų.

2. Arbitrų paskyrimas

Arbitražas pagal ICC Reglamentą skiriasi nuo nagrinėjimo pagal kitus institucinių arbitražų reglamentus ypatinga arbitrų paskyrimo procedūra.

Pagal „klasikinę“ trijų arbitrų arbitražo teismo formavimo schemą, kiekviena šalis skiria po vieną arbitrą, o šalių išrinkti arbitrai (nebent šalys susitaria dėl pirmininko skyrimo) susitaria dėl pirmininkaujančio arbitro. Jeigu šalis nepaskiria arbitro arba jeigu šalių paskirti arbitrai ar pačios šalys nesugeba susitarti dėl arbitražo teismo pirmininko, pastarąjį skiria arbitražo institucija, pagal kurios reglamentą vykdomas arbitražo procesas.

Vykstant procesui pagal ICC Reglamentą, šalys ne skiria, bet siūlo (nominuoja) arbitrų kandidatūras. Galutinį sprendimą dėl jų patvirtinimo priima ICC Teismas.

Jeigu šalis nepaskiria arbitro, ICC Teismas kreipiasi į nacionalinį tokios šalies valstybės komitetą, kuris pasiūlo arbitro kandidatūrą vėliau Teismui patvirtinti.

Jei būtina paskirti vienasmenį arbitrą arba arbitrą pirmininką, ICC Teismas kreipiasi dėl pasiūlymo į šalių atžvilgiu neutralios valstybės nacionalinį komitetą. Paprastai rinkdamas vienasmenio arbitro arba arbitražo teismo pirmininko tautybę, Teismas atsižvelgia į šiuos veiksnius: šalių tautybę⁸, atstovų ir patvirtintų arbitrų buvimo vietą, arbitražo vietą ir kalbą, taip pat taikytiną teisę.

Pagal 1998 metų Reglamentą ICC Teismas turėjo teisę tiesiogiai paskirti arbitrą šalies vardu, nesikreipdamas į nacionalinį komitetą, tik jeigu⁹: a) atitinkamoje šalyje nebuvo nacionalinio ICC komiteto; b) nacionalinis komitetas, į kurį kreipėsi ICC Teismas, nepateikė pasiūlymų dėl arbitro kandidatūros arba c) jeigu nacionalinio komiteto pasiūlymas buvo ICC Teismo atmestas.

Analogiškai, pagal 1998 metų Reglamentą vienasmenio arbitro arba arbitražo teismo pirmininko paskyrimas turėjo būti vykdomas pagal nacionalinio ICC komiteto, į kurį nusprendė kreiptis Teismas, pasiūlymą, ir tik esant ypatingoms aplinkybėms bei šalims neprieštaraujant, Teismas galėjo tiesiogiai paskirti vienasmenį arbitrą arba arbitrą pirmininką iš valstybės, kurioje nėra nacionalinio ICC komiteto¹⁰.

Šios nuostatos liko beveik nepakeistos Naujajame reglamente. Kartu ICC Teismas

⁸ Čia ir toliau „tautybė“ suprantama kaip juridinio asmens „tautybė“, tai yra jo įsteigimo vieta, arba, kalbant apie fizinius asmenis, pilietybė.

⁹ 1998 metų Reglamento 9 straipsnio 6 dalis.

¹⁰ 1998 metų Reglamento 9 straipsnio 4 dalis.

gavo teisę vykdyti tiesioginius paskyrimus¹¹, kai:

- 1) ginčo šalis (šalys) yra valstybė arba valstybinis subjektas;
- 2) ICC Teismas prieina prie išvados, kad tikslinga paskirti arbitrą iš šalies ar teritorijos, kurioje nėra ICC nacionalinio komiteto ar grupės;
- 3) kitais atvejais, kai pagal bylos aplinkybes tiesioginis paskyrimas yra tikslingas. Kartu ICC Teismo prezidentas ICC Teismui turi pateikti priežastis, kodėl toks paskyrimas yra būtinas, ir nurodyti aplinkybes, kurios suteikia tiesioginio paskyrimo pagrindą.

Atkreiptinas dėmesys, kad, be egzistavusios sąvokos „Nacionalinis komitetas“, Naujajame reglamente įvestas terminas „grupė“, kuris taikomas ne valstybėms, o teritorijoms, turinčioms savo ypatumų¹². Taip suformuotos Honkongo, Makao ir Taivano grupės. 2010 metais sukurta Palestinos grupė.

Pagal 1998 metų Reglamentą potencialus arbitras turėjo pateikti ICC Teismui pareiškimą apie nepriklausomumą (jis apėmė ir sutikimo dėl paskyrimo pareiškimą), taip pat gyvenimo aprašymą, perteikiantį profesinę patirtį¹³.

Kai yra faktų ir aplinkybių, kurios galėjo kelti abejonių šalims dėl arbitro nepriklausomumo, tokie faktai ir aplinkybės turėjo būti atskleidžiami pareiškime apie nepriklausomumą.

2009 metais ICC Teismas padarė minėto pareiškimo formos pakeitimų, papildęs ją punktu dėl užimtumo¹⁴. Jame reikalaujama

nurodyti arbitražo ir teismo bylų, kuriose potencialus arbitras jau dalyvauja kaip šalies atstovas, arbitras, arbitražo teismo pirmininkas arba kitokiu būdu, skaičių, taip pat nurodyti informaciją apie profesionalius išsipareigojimus artimiausiems 12–18 mėnesių, kuriems vykdyti prireiks reikšmingų arbitro laiko sąnaudų. Dažnai potencialūs arbitrai praneša, kokį jų grafiko savaitių skaičių nurodytu periodu truks posėdžiai. Šios informacijos pateikimo procedūra ICC Teismo buvo įvesta siekiant išvengti atvejų, kai arbitrais buvo paskiriami, nors ir patyrę bei arbitražo pasaulyje plačiai žinomi specialistai, tačiau kurie buvo apkrauti darbu dalyvaudami kitose arbitražo bylose, dėl to bylų nagrinėjimas labai užtrukdavo.

1998 metų Reglamento normos, reguliuojančios arbitrų skyrimo klausimus, taip pat nustatančios reikalavimus jiems, liko beveik nepakeistos. Naujoji Reglamento redakcija tik papildyta nuostata, kad potencialus arbitras turi ne tik pasirašyti nepriklausomumo pareiškimą, bet ir patvirtinti, kad turi laiko dalyvauti nagrinėjant bylas¹⁵ (tai, kaip minėta, rodo susiklosčiusią ICC Teismo praktiką).

Be to, reikalavimai arbitrams papildyti nuostata, kad arbitras turi būti ne tik nepriklausomas, bet ir nešališkas¹⁶. Pažymėtina, kad ankstesnėje ICC Reglamento versijoje nebuvo specialaus nurodymo, kad arbitras turi būti nešališkas. Reglamente buvo tik nurodoma, kad šalis turi teisę pareikšti nušalinimą arbitrai dėl „*nepakankamo nepriklausomumo ar dėl bet kurio kito motyvo*“¹⁷. Todėl kildavo daug diskusijų, ar tikrai pateikta formuluotė apima neša-

¹¹ Naujojo reglamento 13 straipsnio 4 dalis.

¹² Naujojo reglamento 13 straipsnio 3 dalis.

¹³ 1998 metų Reglamento 7 straipsnio 2 dalis.

¹⁴ Anglų kalba – „availability“.

¹⁵ Naujojo reglamento 11 straipsnio 2 dalis.

¹⁶ Naujojo reglamento 11 straipsnio 1 dalis.

¹⁷ 1998 metų Reglamento 11 straipsnio 1 dalis.

liškumo reikalavimą, ar ši frazė reiškia ką kita. Kartu sąvoka „bet koks kitas motyvas“ buvo taikoma kur kas plačiau nei tik „nešališkumo nebuvimas“, įskaitant, pavyzdžiui, aiškiai neteisėtą arbitro elgesį. Siekiant vengti panašių diskusijų, nuspręsta įtraukti į Naująjį reglamentą sąvoką „nešališkumas“.

3. Arbitražinio nagrinėjimo efektyvumo didinimas

Galbūt svarbiausi Reglamento pakeitimai yra susiję su priemonėmis, skirtomis arbitražo bylos nagrinėjimo efektyvumui padidinti.

Į Naująjį reglamentą įtraukta norma, tiesiogiai nustatanti, kad arbitražo teismas ir šalys turi dėti visas būtinas pastangas, kad arbitražinis nagrinėjimas vyktų greitai ir ekonomiškai efektyviai, atsižvelgiant į ginčo sudėtingumą ir sumą¹⁸. Tuo tikslu arbitražo teismas, pasikonsultavęs su šalimis, gali imtis tokių procesinių priemonių, kurios, jo manymu, yra būtinos, su sąlyga, kad šios priemonės neprieštarauja šalių susitarimui.

3.1. Organizacinis pasitarimas ir proceso grafikas

Svarbia Naujojo reglamento naujove tapo nuostata, kad sudarant įgaliojimų aktą arba nedelsiant po jo sudarymo arbitražo teismas turi sušaukti pasitarimą su šalimis dėl arbitražo bylos nagrinėjimo organizavimo, įskaitant procesines priemones, kurių gali būti imtasi siekiant rasti kuo greitesnes ir ekonomiškai efektyviausias įmanomas bylos nagrinėjimo priemones¹⁹.

Ieškant tokių priemonių, būtų galima apsvarstyti rekomendacijų, aprašytų naujame Naujojo reglamento priede „Rekomendacijos dėl nagrinėjimo organizavimo“ panaudojimą.

Organizacinis pasitarimas gali vykti sutikus asmeniškai, vaizdo ar telekonferencijos būdu arba naudojant kitas analogiškas ryšių priemones.

Įdomia Naujojo reglamento naujove tapo nuostata, kad arbitražo teismas turi teisę reikalauti, kad organizaciniame pasitarime dalyvautų pati šalis arba šalies atstovas darbuotojas (o ne tik išorės konsultantai)²⁰. Ši norma atsirado dėl paplitusios nuomonės, kad arbitražo nagrinėjimo procedūra neva dažnai suderinama išorės atstovų (advokatų kontorų), neatsižvelgiant į tikruosius pačių šalių interesus, dėl to ir proceso grafikas, ir procedūra būna pernelyg sudėtinga ir ilga. Ne tik išorės konsultantams, bet ir pačioms šalims arba jų vidaus teisininkams dalyvaujant organizaciniame pasitarime siekiama efektyviau suderinti arbitražinio nagrinėjimo procedūrą.

1998 metų Reglamente nustatyta, kad arbitražo teismas turi priimti galutinį sprendimą per šešis mėnesius nuo įgaliojimų akto pasirašymo ar patvirtinimo, ir šis terminas galėjo būti pratęstas ICC Teismo sprendimu²¹. Tačiau daugeliu atvejų jau po proceso grafiko patvirtinimo buvo akivaizdu, kad arbitražo teismas negali priimti sprendimo per šį terminą, nes patvirtintas grafikas numatė ilgesnę procedūrą.

Šiai neatitikčiai panaikinti į Naująjį reglamentą buvo įtraukta nuostata, pagal kurią ICC Teismas gali nustatyti kitokį galutinio

¹⁸ Naujojo reglamento 22 straipsnio 1 dalis.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Naujojo reglamento 24 straipsnio 4 dalis.

²¹ 1998 metų Reglamento 24 straipsnis.

arbitražinio sprendimo priėmimo terminą, remiantis patvirtintu proceso grafiku²². Naujoji reglamento versija įtvirtino esamą ICC Teismo praktiką, pagal kurią ICC Teismas pratęsia sprendimo priėmimo terminą visam procesinio grafiko apimamam periodui, įskaitant paskutiniųjų rašytinių šalių procesinių dokumentų pateikimą.

3.2. Nagrinėjimo organizavimo rekomendacijos

Naujajame Reglamente yra daug efektyvaus arbitražinio nagrinėjimo organizavimo rekomendacijų, skirtų arbitražo teismui ir šalims²³, įskaitant:

- tam tikrų reikalavimų išskyrimą į atskirą procesą ir vieno arba kelių dalinių arbitražo teismo sprendimų priėmimą esminiais klausimais;
- klausimų, kurie gali būti išspręsti šalių arba jų ekspertų susitarimu, nustatymą;
- klausimus, sprendžiamus remiantis tik dokumentais, o ne žodiniiais parodymais ar teisiniais argumentais, išsakytais posėdyje;
- dokumentų atskleidimo rekomendacijas²⁴;
- vaizdo arba telekonferencijų naudojimą procesiniams ir kitokiems posėdžiams²⁵; ir t. t.

²² Naujojo reglamento 30 straipsnio 1 dalis.

²³ Priedas IV „Nagrinėjimo organizavimo rekomendacijos“.

²⁴ Kalbama apie procedūrą, žinoma amerikiečių pavadinimu „discovery“.

²⁵ Pažymėtina, kad 1998 metų Reglamentas buvo priimtas, kai elektroninis susirašinėjimas dar nebuvo įgavęs visuotinio populiarumo. Naujajame reglamente susirašinėjimas teleksu, telefaksu ir telegramomis buvo pakeistas „elektroniniais laiškais“, kartu išliko reikalavimas, kad kiekvieną elektroninio susirašinėjimo būdo naudojimą turi patvirtinti išsiuntimo faktas.

Visos šios rekomendacijos perimtos iš ICC Arbitražo komisijos parengtos publikacijos „Rekomendacijos dėl arbitražo terminų bei išlaidų mažinimo“, į kurią, be kitų, Naujajame reglamente yra pateikiama nuoroda.

3.3. Šalių rašytinių pareiškimų skaičiaus mažinimas

Reikia pripažinti, kad ICC Reglamentas yra labiausiai efektyvus sprendžiant sudėtingus ginčus. Tokiais atvejais daugkartinis apsikeitimas šalių rašytiniais procesiniais dokumentais²⁶ yra pateisinamas.

Nagrinėjant nesudėtingą ginčą, pavyzdžiui, pirkėjui neapmokėjus pristatytų prekių, tokios sudėtingos procedūros taikymas vargu ar pateisinamas. Šiuo atveju užtenka apsikeitimo po vieną procesinį dokumentą: ieškovas pareiškime dėl arbitražo gali nurodyti visą informaciją bei pridėti visus dokumentus, pagrindžiančius ieškinio reikalavimus, siekiant išvengti kitų procesinių dokumentų apsikeitimų. Tą patį gali padaryti ir atsakovas savo atsiliepime.

Šiuo tikslu į Naujajį reglamentą įtrauktos nuostatos dėl ieškovo ir atsakovo galimybės kartu su atitinkamai pareiškimu dėl arbitražo bei atsiliepimu į pareiškimą pateikti „kitus dokumentus ir informaciją“, jeigu tai būtina arba prisideda prie efektyvaus ginčo išsprendimo²⁷.

3.4. Šalies atstovas

Į Naujajį reglamentą įtrauktos nuostatos, pagal kurias pareiškime dėl arbitražo, lygiai

²⁶ „Standartinis“ apsikeitimas rašytiniais pareiškimais atrodo taip: 1) Pareiškimas dėl arbitražo; Atsiliepimas į pareiškimą; 2) Ieškinio pareiškimas; Atsiliepimas į ieškinio pareiškimą; 3) Komentaras dėl atsiliepimo; Komentaras dėl komentaro; 4) Komentaras dėl posėdžio rezultatų.

²⁷ Naujojo reglamento 4 ir 5 straipsnis.

kaip ir atsiliepime į pareiškimą dėl arbitražo turi būti visų šalių atstovų arbitražo procese visi pavadinimai, adresai ir kiti kontaktiniai duomenys.

Be to, Reglamentas papildytas nauju straipsniu²⁸, kuris tiesiogiai suteikia arbitražo teismui ir sekretoriui teisę bet kuriuo metu pareikalauti šalių atstovo įgaliojimų įrodymų.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Naujajame reglamente nėra kokių nors specialių atstovavimo reikalavimų. Atstovas gali būti ir advokatų kontora (išorės konsultantas), ir šalies darbuotojas. Reglamente nereiškiama jokių specialių reikalavimų nei atstovo įgaliojimus patvirtinančio dokumento formai, nei turiniui. Svarbu, kad jis atitiktų *lex arbitri* atstovo įgaliojimų įforminimo reikalavimus ir kad aiškiai parodytų šalių ketinimus perleisti šiam atstovui teises dalyvauti arbitražo procese.

3.5. *Prima facie* sprendimas dėl jurisdikcijos buvimo

1998 metų Arbitražo reglamente buvo „filtras“, kuris „atsijodavo“ pareiškimus dėl arbitražo, kai akivaizdžiai nebuvo arbitražinio susitarimo, nustatančio ICC Teismo jurisdikciją²⁹.

Šis „filtras“ buvo taikomas tik kai atsakovas (atsakovai) arba prieštaravo dėl ICC Teismo jurisdikcijos, arba laiku nepateikdavo atsiliepimo į pareiškimą dėl arbitražo. Tokiu atveju ICC Teismas (o tiksliau – ICC Teismo komitetas) priimdavo sprendimą dėl arbitražinio susitarimo, numatančio ICC arbitražo reglamento taikymą, *prima*

facie buvimo. Jeigu sprendimas būdavo teigiamas, byla buvo perduodama arbitražo teismui priimti galutinį sprendimą. Jeigu sprendimas būdavo neigiamas, apie tai buvo pranešama šalims, ir procesas pagal ICC Reglamentą dėl ginčijamo reikalavimo buvo nutraukiamas.

Sprendimai dėl jurisdikcijos *prima facie* nebuvimo buvo priimami gana retai, vidutiniškai 1,5 proc. atvejų³⁰. Taigi „filtras“ – ICC Teismo komiteto buvimas šiek tiek tęsdavo procesą, ypač kalbant apie arbitražo teismo formavimą³¹.

Procesui pagreitinti Naujajame reglamente nustatyta, kad pirminį sprendimą dėl ICC Teismo jurisdikcijos *prima facie* buvimo priima ICC Teismo generalinis sekretorius, įskaitant ir atvejus, kai atsakovas prieštarauja dėl ICC jurisdikcijos arba neatsako į pareiškimą dėl arbitražo³². Jeigu generalinis sekretorius padaro teigiamą išvadą dėl jurisdikcijos *prima facie* buvimo, byla perduodama arbitražo teismui. Priešingu atveju šis klausimas perduodamas spręsti ICC Teismo komitetui, šis priima sprendimą pratęsti arbitražo procesą ir dėl pratęsimo apimties³³.

3.6. *Nagrinėjimo baigimas*

1998 metų Reglamente numatyta, kad arbitražo teismas baigia nagrinėti bylą po

³⁰ 2010 metais sprendimai pagal ICC Arbitražo reglamento 6 straipsnio 2 dalį buvo priimti 30 proc. pareiktų bylų, 5 proc. tokių atvejų (arba 1,5 proc. visų pateiktų bylų) ICC Teismas priėmė neigiamą sprendimą; 10 proc. atvejų (arba 3 proc. visų pateiktų bylų) Teismas priėmė iš dalies neigiamą sprendimą, t. y. kad procesas galėjo tęstis arba tik dėl tam tikrų šalių, arba tik dėl tam tikrų reikalavimų.

³¹ ICC Teismo komitetas į savo posėdžius renkasi kartą per savaitę.

³² Naujojo reglamento 6 straipsnio 3 dalis.

³³ Naujojo reglamento 6 straipsnio 4 dalis.

²⁸ Naujojo reglamento 17 straipsnis.

²⁹ 1998 metų Reglamento 6 straipsnio 2 dalis.

to, kai, jo nuomone, šalims buvo suteikta protinga galimybė išsamiai ir visapusiškai pateikti savo poziciją³⁴. Tokia formuluotė paliko tam tikrą neapibrėžtumą dėl nagrinėjimo baigimo datos nustatymo.

Naujoji Reglamento redakcija tiksliau apibrėžia, kada arbitražinis nagrinėjimas turi baigtis: iš karto po paskutinio posėdžio arba po paskutinio leisto šalių procesinių dokumentų pateikimo, atsižvelgiant į tai, kas įvyko vėliau³⁵.

Naujajame reglamente ši norma taip pat papildyta žodžiais „*klausimais, kurių atžvilgiu sprendimas turi būti priimtas*“. Šis pakeitimas susijęs su tuo, kad nagrinėjimas gali būti padalytas ir tam tikrais klausimais gali būti priimtas tarpinis arba dalinis arbitražo sprendimas. Nagrinėjimas gali būti baigiamas ir dėl ginčo esmės, ir tik dėl konkretaus klausimo (pavyzdžiui, dėl jurisdikcijos).

Pagal 1998 metų Reglamentą, baigus nagrinėjimą arbitražo teismas turėjo pranešti Sekretoriatui preliminarią datą, kada bus pristatytas sprendimo projektas. Pagal Naująjį reglamentą ši informacija pranešama ne tik Sekretoriatui, bet ir šalims.

4. Daugiašalis ir daugiasutartinis arbitražas

Daug Reglamento pakeitimų susiję su arbitražu, kuriame dalyvauja daugiau nei dvi šalys („daugiašalis arbitražas“) arba kuris vyksta daugiau nei pagal vieną sutartį („daugiasutartinis arbitražas“). Nors 1998 metų Reglamente nebuvo normų dėl kompleksinio arbitražo, Reglamento lankstumas

³⁴ 1998 metų Reglamento 22 straipsnio 1 dalis.

³⁵ Naujojo reglamento 27 straipsnis.

šiuo klausimu leido ICC Teismui išplėtoti tokių situacijų sprendimo praktiką, ji ir buvo įtvirtinta Naujajame reglamente.

Klasikinė arbitražinio nagrinėjimo schema numato ginčą dėl vienos sutarties tarp vieno ieškovo ir vieno atsakovo. Tačiau dažnėja atveju, kai ieškovo ar atsakovo pusėje dalyvauja keli asmenys³⁶. Taip pat pasitaiko situacijų, kai atsakovas pareiškia priešiškinį ne tik pirminiam ieškovui (ieškovams), bet ir kitiems asmenims, kurie iš pradžių nebuvo arbitražo šalimis. Tokie asmenys, įtraukti į arbitražo procesą, taip pat gali pareikšti reikalavimus kitoms šalims. Todėl Naujajame reglamente nustatyta, kad kai arbitražo procese dalyvauja daug šalių, kiekviena šalis gali pareikšti reikalavimus bet kuriai kitai šaliai³⁷. Tačiau išliko senoji taisyklė, kad po to, kai Įgaliojimų aktas pasirašytas ar patvirtintas Teismo, jokių naujų reikalavimų negali būti pareikšta be arbitražo teismo leidimo.

4.1. Papildomų šalių įtraukimas

Nepaisant to, kad 1998 metų Reglamente nebuvo nuostatų dėl papildomų, tai yra pareiškime dėl arbitražo nenurodytų, šalių įtraukimo, ICC Teismui kartkarčiais tekdavo susidurti su tokiais prašymais. Dažniausiai tai būdavo atsakovo iniciatyva, nes ieškovas įprastai pasinaudodavo savo teise pasirinkti arbitražo šalis pareiškime dėl arbitražo. Pasitaikydavo atveju, kai tokį prašymą tekdavo ir ieškovas.

³⁶ Pagal ICC Teismo statistiką 2009 metais bylų, kuriose dalyvavo daugiau nei dvi šalys, skaičius sudarė beveik trečdalį. 88 proc. atveju tai buvo ginčai, kuriuose dalyvavo nuo trijų iki penkių šalių, o 12 proc. atveju – šešios ir daugiau šalių. Didžiausias ginčo šalių skaičius siekė 19.

³⁷ Naujojo reglamento 8 straipsnio 1 dalis.

Pagal susiklosčiusią praktiką ICC Teismas įtraukdavo papildomą šalį į bylą paisydamas trijų pagrindinių reikalavimų:

- 1) papildoma šalis pasirašė sutartį, kurioje yra arbitražinė išlyga su nuoroda į ICC arbitražą;
- 2) byloje pareikšti reikalavimai papildomai šaliai;
- 3) arbitražo teismas dar nesuformuotas.

Jeigu visos šalys sutikdavo su papildomos šalies įtraukimu, būtinumo priimti ICC Teismo sprendimą nebelikdavo, ir Sekretoriatas pranešdavo papildomai šaliai apie arbitraže jai pareikštus reikalavimus. Šios šalies prieštaravimai dėl jurisdikcijos, jeigu tokių kildavo, pirma buvo nagrinėjami pagal tvarką, nustatytą ICC Arbitražo reglamento 6 straipsnio 2 dalyje (*prima facie* sprendimas dėl jurisdikcijos buvimo ar nebuvimo), o teigiamo ICC Teismo sprendimo atveju – arbitražo teismo.

Naujasis reglamentas, susiklosčiusios ICC Teismo praktikos plėtotės tikslais, detalčiau reglamentuoja papildomų šalių įtraukimą. Tam suinteresuota šalis turi pateikti ICC Teismo sekretoriatui pareiškimą dėl papildomos šalies įtraukimo³⁸. Įtrauktoji šalis turi teisę pateikti atsiliepimą tokia pat tvarka, kaip tai pagal Reglamentą daro atsakovas. Įtrauktoji šalis taip pat turi teisę kartu su ieškovu arba atsakovu dalyvauti nominuojant arbitražą³⁹. Kartu, jeigu ICC Teismas patvirtino arba paskyrė bet kurį arbitražą, pareiškimas dėl papildomos šalies pritraukimo negali būti pateiktas, išskyrus, be abejo, situaciją, kai visos šalys, įskaitant papildomą šalį, susitarė kitaip⁴⁰.

Tokia nuostata reikalinga siekiant išvengti situacijų, kai ICC Teismui patvirtinus arba paskyrus arbitražą, papildoma šalis neteks netgi teorinės galimybės daryti įtakos formuojant arbitražo teismą, o tai daugelio šalių nacionaliniai teismai vertina kaip viešosios tvarkos pažeidimą⁴¹.

4.2. *Prima facie* jurisdikcija daugiašalio ir daugiasutartinio arbitražo atveju

Gana sudėtinga numatyti visas galimas daugiašalio ir daugiasutartinio arbitražo jurisdikcijos situacijas. Matyt, pagrindiniai klausimai, sprendžiant tokio pobūdžio situacijas, būtų:

- 1) ar šalys sutiko nagrinėti ginčus dėl kelių sutarčių viename procese,
- 2) ar suderinamos arbitražinės išlygos,
- 3) koks šalių, susijusių arbitražiniu susitarimu, ratas.

Šie klausimai nebuvo išspręsti 1998 metų Reglamente. ICC Teismas priimdavo teigiamą *prima facie* sprendimą dėl jurisdikcijos, jeigu:

- 1) visos sutartys, kuriomis remiantis pareikšta byla, pasirašytos visų šalių;
- 2) visos arbitražinės išlygos suderinamos;
- 3) visos sutartys sudaro bendrą to paties sandorio paketą.

Pirmojo kriterijaus išimtimi ICC Teismas manė esant tai, kad jurisdikcijai *prima facie* būti vis dėlto nebūtina, kad visos šalys pasirašytų visas sutartis, tačiau yra būtina, kad:

- 1) atitinkamos šalys aiškiai priklausytų „bendrovių grupei“;

³⁸ Naujojo reglamento 7 straipsnis.

³⁹ Naujojo reglamento 12 straipsnio 7 dalis.

⁴⁰ Naujojo reglamento 7 straipsnio 1 dalis.

⁴¹ Žr. taip pat bylą *BKMI and Siemens v. Dutco*, French Cass civ. 7 Jan. 1992/ 1992 Journal Du Droit International.

arba

- 2) bent viena iš sutarčių būtų pasirašyta visų bylos šalių.

Naujasis reglamentas iš esmės formalizavo esamą ICC Teismo praktiką ir nustatė tokius *prima facie* jurisdikcijos daugiašaliame ir daugiasutartiniame arbitraže buvimo ar nebuvimo klausimų sprendimo kriterijus⁴²:

- 1) į arbitražo procesą gali būti įtrauktos šalys, kurių atžvilgiu ICC Teismas *prima facie* padarė išvadą dėl galimo arbitražinio susitarimo tarp jų buvimo; ir
- 2) jeigu reikalavimai pareikšti daugiau nei vieno arbitražinio susitarimo pagrindu⁴³, arbitražo procesas tęsiamas dėl tų iš jų, dėl kurių ICC Teismas *prima facie* nusprendė, kad:
 - 2.1. arbitražiniai susitarimai, kuriais remiantis pareikšti reikalavimai, gali būti suderinami; ir
 - 2.2. visos arbitražo proceso šalys galbūt sutiko, kad visi reikalavimai būtų nagrinėjami kartu viename arbitražo procese.

4.3. Arbitražo procesų sujungimas

Naujasis reglamentas numato galimybę sujungti („konsoliduoti“) arbitražo procesus⁴⁴. Toks konsolidavimas leidžiamas tik šalies prašymu: nei ICC Teismas, nei arbitražo teismas neturi teisės padaryti to savo iniciatyva.

⁴² Naujojo reglamento 6 straipsnio 4 dalis.

⁴³ 2009 metais ICC Teismas sprendė dėl jurisdikcijos *prima facie* buvimo daugiasutartiniame ginče 19 bylų (į šią statistiką neįtraukti ginčai, kuriuose šalys sutiko dėl reikalavimų, pateiktų remiantis keliomis sutartimis, nagrinėjimo, be Teismo sprendimo pagal ICC Arbitražo Reglamento 6 straipsnio 2 dalį būtinumo). 16 atvejų Teismas priėmė teigiamą sprendimą, dviem – neigiamą, ir vienoje byloje – iš dalies teigiamą.

⁴⁴ Naujojo reglamento 10 straipsnis.

1998 metų Reglamente taip pat buvo nuostata dėl dviejų ar daugiau arbitražo bylų, kurių procesas jau vyko prašymo dėl sujungimo metu, sujungimo į vieną procesą esant trims sąlygoms:

- 1) bylos turėjo būti susijusios su tuo pačiu teisiniu santykiu;
- 2) šalys turi sutapti;
- 3) įgaliojimų aktas nebuvo pasirašytas ar patvirtintas ICC Teismo⁴⁵.

Naujasis reglamentas išplėtė aplinkybių, leidžiančių ICC Teismui sujungti bylas, sąrašą ir suteikia teisę daryti tai esant bent vienai iš šių sąlygų:

- 1) šalys sutiko dėl bylų sujungimo; arba
- 2) visi reikalavimai arbitražo procesuose pareikšti remiantis vienu arbitražiniu susitarimu; arba
- 3) kai reikalavimai arbitražo procesuose pareikšti remiantis daugiau nei vienu arbitražiniu susitarimu ir kartu:
 - 3.1. arbitražo procesuose dalyvauja tos pačios šalys;
 - 3.2. ginčai arbitražo procesuose kyla iš to paties teisinio santykio;
 - 3.3. ICC Teismo nuomone, arbitražiniai susitarimai yra suderinami.

Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad netgi jeigu šios sąlygos įvykdytos, ICC Teismas neprivalo sujungti procesų, nes būtina atsižvelgti ir į kitus veiksnius. Be kita ko, įvykdyti sujungimą daug paprasčiau, jeigu nei vienoje iš bylų nepatvirtinti ar nepaskirti arbitrai arba patvirtinti ir paskirti tie patys arbitrai. Kai arbitražo teismo sudėtis skiriasi, sujungti bylas sudėtinga netgi esant šalių sutikimui, nes būtina spręsti, kokia arbitrų sudėtimi turi būti tęsiamas procesas.

⁴⁵ 1998 metų Reglamento 4 straipsnio 6 dalis.

Papildant senąją redakciją, Naujame reglamente yra norma, remiantis kuria arbitražo procesai jungiami į tą procesą, kuris buvo pradėtas anksčiau, jeigu šalys nesusitaria kitaip.

5. Skubos tvarka skiriamas arbitras

Remiantis 1998 metų Reglamentu iki arbitražo teismo suformavimo šalis galėjo tikėtis laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo tik kreipdamasi į atitinkamą kompetentingą nacionalinį teismą⁴⁶, nes Reglamentas suteikė įgaliojimus dėl tokių priemonių tik suformuotam arbitražo teismui.

Šiai spragai likviduoti į Naująjį reglamentą įtrauktos normos dėl skubos tvarka skiriamo arbitro⁴⁷.

Šalis, kuriai reikalingos skubos laikinosios apsaugos priemonės ir kuri negali laukti arbitražo teismo suformavimo, turi pateikti prašymą dėl tokių priemonių remdamasi nuostatomis dėl skubos tvarka skiriamo arbitro, esančiomis Naujojo reglamento priede. Be to, leidžiama kreiptis su tokiu prašymu ir iki pareiškimo dėl arbitražo. Tokiu atveju pareiškimas turi būti paduotas per 10 dienų po prašymo, jeigu skubos tvarka paskirtas arbitras nenustatys ilgesio termino.

Sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių, priimamas skubos tvarka skiriamo arbitro, yra privalomas šalims, tačiau arbitražo teismas po jo suformavimo turi teisę pakeisti, nutraukti tokių priemonių galiojimą arba jas atšaukti.

6. Arbitražinio teismo sprendimų grąžinimas nagrinėti pakartotinai

Kadangi arbitražo teismo įgaliojimai baigiasi po sprendimo priėmimo, 1998 metų

Reglamente nebuvo jokių nuostatų dėl to, kas vyksta valstybės teismui panaikinus arbitražo teismo sprendimą. Atitinkamai ICC Teismas nebuvo įgaliotas atnaujinti arbitražo proceso tokiomis aplinkybėmis. Nepaisant to, teismai, pavyzdžiui, Šveicarijoje ir JAV, kartais ne tik panaikindavo priimtus arbitražo teismo sprendimus, bet ir grąžindavo juos arbitražo teismui nagrinėti iš naujo.

Todėl Naujajame reglamente atsirado straipsnis, remiantis kuriuo tokiomis situacijomis taikomos Reglamento nustatytos ICC Teismo sprendimų patikrinimo taisyklės⁴⁸. Tai reiškia, kad byla grąžinama tam pačiam arbitražo teismui, kuris turi peržiūrėti savo sprendimą, atsižvelgdamas į pagrindus, kuriais remdamasis nacionalinis teismas jį panaikino⁴⁹.

Kartu ICC Teismas turi teisę imtis bet kokių veiksmų, kurie gali būti būtini, kad arbitražo teismas turėtų galimybę laikytis tokio sprendimo grąžinimo pakartotinai nagrinėti sąlygų, įskaitant avanso visokiems papildomiems arbitrų honorarams ir išlaidoms bei ICC administravimo išlaidoms padengti nustatymą.

7. Arbitražas dalyvaujant valstybėms ir valstybiniais subjektams

Arbitražo procesai, kuriuose dalyvauja valstybės ir valstybiniai subjektai, tradiciškai sudaro apie 10 proc. visų pagal ICC Reglamentą nagrinėjamų bylų. Todėl ICC Teismas tradiciškai skirdavo daugiau dėmesio tokiems arbitražo procesams.

Be to, ICC buvo sudaryta darbo grupė „Arbitražas dalyvaujant valstybėms ir vals-

⁴⁶ 1998 metų Reglamento 23 straipsnio 2 dalis.

⁴⁷ Naujojo reglamento 29 straipsnis bei V Priedas „Nuostatos dėl skubos tvarka skiriamo arbitro“.

⁴⁸ 1998 metų Reglamento 27 straipsnis.

⁴⁹ Naujojo reglamento 35 straipsnio 4 dalis.

tybiniams subjektams“ (darbo grupė), kuri pateikė savo pasiūlymus dėl Reglamento pakeitimo.

Į daugelį rekomendacijų buvo atsižvelgta Naujajame reglamente. Kai kurios rekomendacijos turi būti pritaikytos kitų dokumentų, reguliuojančių ICC Teismo veiklą, lygiu, kitos paliktos ateičiai.

Darbo grupė pasiūlė formalizuoti ICC Teismo praktiką, kuria remiantis visi sprendimų projektai byloje, kuriose dalyvauja valstybės arba valstybiniai subjektai, pateikiami Teismo plenarinei sesijai pritarti (kai pagal bendrąją taisyklę arbitražo teismo sprendimų projektams įprastai pritaria ICC Teismo komiteto kassavaitinėje sesijoje).

Kadangi tradiciškai investicinis arbitražas dalijamas į dvi stadijas: jurisdikcijos klausimo sprendimą ir ginčo nagrinėjimą iš esmės, darbo grupė pasiūlė ištraukti iš Rekomendacijas dėl nagrinėjimo vykdymo nuostatą apie tai, kad kartais tikslinga padalyti nagrinėjimą į keletą stadijų, tai buvo atspindėta Naujojo reglamento normose, skirtose nagrinėjimo efektyvumui didinti.

Be to, darbo grupė pažymėjo, kad 1998 metų Reglamento 1 straipsnio 1 dalies nuostatų dėl verslo ginčų sprendimo išimties pakanka, kad ICC Teismo jurisdikcija apimtų ir investicinius ginčus. Darbo grupė taip pat pritarė, kad Teismo *prima facie* sprendimas dėl jurisdikcijos nebuvimo negali būti peržiūrėtas arbitražo teismo⁵⁰.

⁵⁰ Pagal statistiką, per pastaruosius 10 metų apie 60 proc. bylų, kuriuose dalyvavo valstybės ar valstybiniai subjektai, ICC Teismas *prima facie* sprendavo dėl ICC jurisdikcijos buvimo. Maždaug 10 proc. jų šie sprendimai buvo neigiami. Jeigu tokie sprendimai galėtų būti peržiūrimi arbitražo teismų, tai sukurtų valstybėms didelių sunkumų, susijusių su dalyvavimu atliekant panašius nagrinėjimus.

Kaip jau minėta, Naujajame reglamente atspindėtos darbo grupės rekomendacijos dėl arbitražų skyrimo byloje, kuriose dalyvauja valstybės ar valstybiniai subjektai. Tokiais atvejais ICC Teismas turi teisę tiesiogiai paskirti arbitražą, nesikreipdamas į jokių ICC nacionalinių komitetų. Ši nuostata ištraukta iš Reglamento dar ir atsižvelgiant į valstybinių subjektų kritiką dėl to, kad kreipimasis į nacionalinį ICC komitetą, kurie savo prigimtimi yra organizacijos, jungiančios verslininkus, visada nulemia arbitražų, artimesnių verslo, o ne valstybių, interesams, paskyrimą.

8. Konfidencialumas

Nepaisant to, kad tarptautinio arbitražo konfidencialumas dažnai šalių preziumuojamas, Naujajame reglamente liko pareiga paisyti proceso konfidencialumo, taikoma tik sekretoriato darbuotojams, arbitrams ir ICC Teismo nariams. Tai aiškinama tuo, kad labiau pageidautina, jog arbitražo proceso konfidencialumo klausimas būtų sprendžiamas šalių tarpusavio sutarimu, o ne Reglamente.

Be to, iš anksto nustatyto arbitražo proceso konfidencialumo principo nebuvimas nulemtas valstybių ir valstybinių subjektų dalyvavimo arbitraže pagal ICC Reglamentą. Kadangi tokie nagrinėjimai yra susiję su viešaisiais interesais, pirmiausia atitinkamos valstybės mokesčių mokėtojų interesais, nagrinėjimo konfidencialumas trukdytų jiems gauti atitinkamą informaciją.

Nepaisant to, Naujajame reglamente įvesta norma, remiantis kuria arbitražo teismas bet kurios iš šalių prašymu gali priimti įsakymą / nutartį dėl arbitražinio nagrinėjimo konfidencialumo arba dėl kito

klausimo, susijusio su arbitražiniu nagrinėjimu, taip pat imtis priemonių, skirtų komercinės paslapties ir konfidencialios informacijos apsaugai.

9. Išlaidos arbitražui

Naujajame reglamente buvo iš dalies pakeistos nuostatos dėl arbitražo išlaidų. Taip, pagal ICC Reglamentą, arbitražo išlaidos apima, viena vertus, arbitrų honorarus ir išlaidas bei administracines ICC išlaidas, tai yra išlaidas, nustatomas ICC Teismo, kita vertus, ekspertų, paskirtų arbitražo teismo, honorarus ir išlaidas, protingas išlaidas atstovams ir kitas išlaidas, šalių patirtas arbitražo proceso metu. Sprendimą priteisti arbitražo išlaidų atlyginimą priima arbitražo teismas⁵¹.

Avanso, skirto arbitražo išlaidoms padengti, suma nustatoma Teismo JAV doleriais. Daug diskutuota, ar būtų tikslinga pakeisti naudojamą valiutą, atsižvelgiant ir ICC geografinę padėtį, ir į dolerio vertės sumažėjimą. Atsižvelgiant į tai, kad daugelis šalių naudoja dolerį kaip tarptautinę valiutą, o euro naudojimas pabrangintų nagrinėjimą pagal ICC Reglamentą, nuspręsta šios taisyklės nekeisti. Kartu Naujajame reglamente numatoma, kad tam tikrais atvejais gali būti apmokama ir kita valiuta, jeigu taikytini įstatymai draudžia mokėjimus JAV doleriais.

Pagal Naująjį reglamentą, administracinės ICC išlaidos gali būti apmokestinamos pridėtinės vertės mokesčiu⁵².

Avanso arbitražo išlaidoms skaičiavimo principas išliko nepakitęs: avansas nusta-

tomas pagal pareikštų reikalavimų sumas. Dažniausiai avansas mokamas trimis etapais:

1. Paduodamas pareiškimą dėl arbitražo ieškovas moka 3 000 JAV dolerių mokesčių. Šis mokestis neatlyginamas ir įskaitomas į avanso išlaidoms ieškovo dalį.
2. Kitas etapas – preliminarus avanso, nustatomo generalinio sekretoriaus, sumokėjimas. Preliminarus avanso suma nustatoma dydžiu, pakankamu arbitražo išlaidoms iki įgaliojimų akto sudarymo padengti⁵³. Preliminarus avansas turi būti ieškovo sumokėtas per 30 dienų po pareiškimo dėl arbitražo išsiuntimo atsakovui.
3. Pagaliau visa avanso išlaidoms suma nustatoma ICC Teismo. Dažniausiai šalys sumoka avansą lygiomis dalimis. Kiekviena šalis turi teisę sumokėti bet kurios kitos šalies avanso dalį, jeigu ši kita šalis nesumoka savo dalies. Pagal bendrą taisyklę po įgaliojimų akto sudarymo arbitražo teismas nagrinėja tik tai tuos reikalavimus, dėl kurių avansas išlaidoms visiškai sumokėtas.

Avanso išlaidų, nustatytų ICC Teismo, suma gali būti pakoreguota bet kurioje arbitražo proceso stadijoje pasikeitus ginčo sumai, numatomoms arbitrų išlaidoms arba atsižvelgiant į išaiškėjusius arbitražo proceso sunkumus ar sudėtingumą⁵⁴.

Jeigu atsakovas reiškia priešinius reikalavimus, ICC Teismas gali nustatyti atskirus

⁵¹ Naujojo reglamento 37 straipsnis.

⁵² Naujojo reglamento priedas III „Arbitražo išlaidos ir honorarai“, 2 straipsnis 14 dalis.

⁵³ Naujojo reglamento 36 straipsnio 1 dalis.

⁵⁴ Naujojo reglamento 36 straipsnio 5 dalis ir priedas III „Arbitražo išlaidos ir honorarai“, 1 straipsnis 11 dalis.

avansus išlaidoms dėl reikalavimų ir priešinių reikalavimų⁵⁵.

Reglamento naujovės, susijusios su daugiašaliu arbitražu, palietė ir nuostatas dėl arbitražo išlaidų, t. y. jeigu reikalavimai pareikšti papildomos, įtrauktos į procesą, šalies, ir jeigu dalis reikalavimų pareikšta tik kai kurių ieškovų kai kuriems atsakovams arba *vice versa*, ICC Teismas gali nustatyti keletą avansų, kurie pagal ICC Teismo sprendimą turi būti šalių sumokėti.

Jeigu šalis nesumoka ICC Teismo nustatyto avanso, tai po konsultacijų su arbitražo teismu generalinis sekretorius gali suteikti kitai šaliai ne trumpesnę nei 15 dienų terminą avansui sumokėti, kuriam pasibaigus atitinkami reikalavimai laikomi atsiimtais⁵⁶.

Jeigu sprendimas dėl arbitražo išlaidų, nustatomų ICC Teismo, priimami Teismui pritarant galutiniam arbitražo teismo sprendimui arba atšaukiant reikalavimus iki arbitražo proceso pabaigos, tai sprendimas dėl kitų išlaidų arbitražo teismo gali būti priimamas bet kurioje arbitražinio nagrinėjimo stadijoje⁵⁷. Ši taisyklė, jau seniai galiojanti praktiškai, tik dabar buvo atspindėta Reglamente.

Naujovių, skirtų arbitražinio nagrinėjimo efektyvumui didinti, požiūriu Naujajame reglamente numatoma, kad, priimdamas sprendimą dėl išlaidų paskirstymo šalims, arbitražo teismas gali atsižvelgti, be kita ko, į tai, kiek kiekviena šalis prisidėjo prie arbitražo proceso vedimo greitai ir ekonomiškai efektyviai⁵⁸.

⁵⁵ Naujojo reglamento 36 straipsnio 3 dalis ir priedas III „Arbitražo išlaidos ir honorarai“, 1 straipsnio 8 dalis.

⁵⁶ Naujojo reglamento 36 straipsnio 6 dalis.

⁵⁷ Naujojo reglamento 37 straipsnio 3 dalis.

⁵⁸ Naujojo reglamento 37 straipsnio 5 dalis.

Teismas turi teisę nustatyti papildomą avansą arbitražo teismo honorarams ir išlaidoms bei ICC administracinėms išlaidoms⁵⁹ padengti esant šioms aplinkybėms: a) kai šalis pateikia prašymą ištaisyti arbitražo teismo sprendimą ar dėl jo aiškinimo; arba b) kai valstybės teismas grąžina arbitražo teismo sprendimą arbitražo teismui pakartotinai nagrinėti.

Naujasis reglamentas taip pat suteikia sekretoriui teisę nustatyti mokėjimus už bet kokias papildomas išlaidas, nenumatytas administracinių išlaidų skalėje, pavyzdžiui, bylos medžiagos grąžinimas arba šalių prašomų bylos medžiagos kopijų pagaminimas, o tai neabejotinai lemia sekretoriato išlaidas⁶⁰.

Išvados

ICC Arbitražo reglamentas buvo pakeistas siekiant padidinti arbitražo bylos nagrinėjimo efektyvumą:

Naujajame reglamente neliko nuostatos, nurodančios, kad ICC Teismas nagrinėja tik tarptautinio pobūdžio verslo ginčus.

Numatyta, kad tik ICC Teismas turi teisę administruoti ginčus pagal ICC Reglamentą, įskaitant sprendimų patikrinimą ir pritarimą jiems.

ICC Teismas gavo teisę vykdyti tiesioginius arbitrų paskyrimus kai a) ginčo šalis (šalys) yra valstybė arba valstybinis subjektas, b) ICC Teismas prieina prie išvados, kad tikslinga paskirti arbitrą iš šalies ar teritorijos, kurioje nėra ICC nacionalinio komiteto ar grupės, ir a) kitais atvejais, kai pagal bylos aplinkybes tiesioginis paskyrimas

⁵⁹ Naujojo reglamento 35 straipsnio 4 dalis ir priedas III „Arbitražo išlaidos ir honorarai“, 2 straipsnio 10 dalis.

⁶⁰ Naujojo reglamento priedas III „Arbitražo išlaidos ir honorarai“, 2 straipsnis 11 dalis.

yra tikslingas siekiant užtikrinti greitesnį ir efektyvesnį nagrinėjimo procesą.

Siekiant pagreitinti procesą, Naujajame reglamente taip pat nustatyta, kad generaliniam sekretoriui padarius teigiamas išvadas dėl jurisdikcijos *prima facie* buvimo, byla perduodama arbitražo teismui, įskaitant ir atvejus, kai atsakovas prieštarauja dėl ICC jurisdikcijos arba neatsako į pareiškimą dėl arbitražo.

Siekiant toliau plėtoti ICC Teismo praktiką, Naujajame reglamente detaliau reglamentuojamas papildomų šalių įtraukimo klausimas, nustatyti sprendimo dėl *prima facie* jurisdikcijos daugiašaliame ir daugiasutartiniame arbitraže buvimo ar nebuvimo kriterijai.

LITERATŪRA

1. ICC arbitražo reglamentas, įsigaliojęs 2012 m. sausio 1 d.
2. ICC arbitražo reglamentas, įsigaliojęs 1998 m. sausio 1 d.
3. *Insignia Technology Co Ltd v Alstom Technology Ltd* [2009] 3 SLR(R) 936 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://app.supremecourt.gov.sg/data/doc/ManagePage/44/AnnualRpt2009/significantDecisions.html>>.
4. GOLLER, Karin Calvo. The 2012 ICC Rules of Arbitration – An Accelerated Procedure and Substantial Changes. *Journal of International Arbitration*, Vol. 29, No 3, 2012, p. 323–344.
5. CREMADES, Bernardo. Multi-Party Arbitration in the New ICC Rules. *Spain Arbitration Review*, N°14, 2012, p. 23–32.
6. FRIEDLAND, Paul. The New ICC Rules: Continuing Evolution of Case Management Powers to Control Costs and delays in International Arbitration. *KluwerArbitration Blog*, 13 September 2011,

Naujasis reglamentas išplėtė aplinkybių, leidžiančių ICC Teismui sujungti bylas, sąrašą.

Siekiant likviduoti 1998 metų Reglamentu spragas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, Naujasis reglamentas papildytas nuostata dėl skubos tvarka skiriamo arbitro, kuris gali priimti sprendimą skirti laikinąsias apsaugos priemones dar iki pareiškimo dėl arbitražo pateikimo.

Naujojo Reglamento 35 straipsnio 4 dalyje numatyta sprendimo peržiūrėjimo tvarka, kai byla grąžinama tam pačiam arbitražo teismui, kuris privalo peržiūrėti savo sprendimą, atsižvelgdamas į pagrindus, kuriais remdamasis nacionalinis teismas tokį sprendimą panaikino.

3 p. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://kluwerarbitrationblog.com/blog/2011/09/13/the-new-icc-rules-continuing-evolution-of-case-management-powers-to-control-costs-and-delays-in-international-arbitration>>.

7. FRY, Jason; GREENBERG, Simon; MAZZA, Francesca. The Secretariat's Guide to ICC Arbitration. A Practical Commentary on the 2012 ICC Rules of Arbitration from the Secretariat of the ICC International Court of Arbitration. *ICC Publication No. 729*, 2012 Edition.
8. GHAFAR, Ashad. The 2012 ICC Arbitration Rules. *Arbitration*, Vol. 78, No 2, 2012, p. 171–178.
9. GRIERSON, Jacob; HOOFT, Annet van. *Arbitrating Under the 2012 ICC Rules. An Introductory User's Guide*, Kluwer, 2012.
10. PAIR, Lara M.; FRANKENSTEIN, Paul. The New ICC Rule On Consolidation: Progress Or Change? *Emory International Law Review*, Vol. 25, No 3, 2012, p. 1061–1085.

Galina Žukova, Vladimir Chvalej, Vilija Vaitkutė Pavan

S u m m a r y

The amendments of ICC Arbitration Rules, which became effective since 1 of January, 2012 are analysed in this article. Comparing with Arbitration Rules as of 1998, the new edition is highly oriented towards ensuring the efficient and fast procedure of International Court of Arbitrage of ICC ('the ICC Court'). The authors emphasise in the article the positive changes that were made in order to make the arbitration proceedings more flexible and economic.

The main changes that were made in Arbitration Rules contain (i) the functions of the Court, (ii) the appointment of the Arbitrators, (iii) Multiple Parties and Consolidation of Arbitrations, (iv) Remission of the Award, (v) time limit for the Final Award, (vi) and costs of the procedure.

As the previous regulation was quite old, it became inadequate and therefore less effective. The authors in the article compare the Arbitration Rules before and after 1, January, 2012. In this way, the reader is provided by a clearer understanding of the subject, especially of the purposes of the necessity regarding particular amendments and changes.

Taking into consideration the practice of ICC Court the Arbitration Rules were supplemented by the possibility to apply for Emergency Arbitrator when a party that needs urgent interim or conservatory measures cannot await the constitution of an arbitral tribunal. Additionally, the arbitral tribunal and the parties are required to conduct the arbitration in an expeditious and cost-effective manner, having regard to the complexity and value of the dispute. The new edition of Arbitration Rules was also improved by the Recommendations of Case Management Techniques. As one of the most time-consuming changes towards the arbitration proceedings was mentioned is the possibility for the parties to submit all the relevant documents or information with the Request for Arbitration and to avoid numerous exchanges of procedural documents between the parties. Moreover, the Arbitration Rules provide the provision of Remission of the Arbitral Award. All these and other changes of Arbitration Rules contribute purely to the efficient resolution of the dispute that are precisely analysed in the article.

Įteikta 2012 m. lapkričio 9 d.

Priimta publikuoti 2013 m. sausio 17 d.